

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ผู้คนเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ ซึ่งเกิดการเรียนรู้จากปัญหาในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ผู้คนดำรงชีวิตอยู่บนฐานของเกษตรกรรมเพื่อยังชีพเป็นหลัก ชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ช่วยเหลือค้ำจุนซึ่งกันและกัน มีระบบเศรษฐกิจพื้นฐานที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกันด้วยน้ำใจเอื้ออารี สามารถสร้างความพอเพียงให้กับครอบครัวและชุมชนได้ สังคมจึงมีความสุข

การพัฒนาประเทศตามกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ ที่เน้นการเรียนรู้แบบแบ่งแยกเฉพาะด้าน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา หมอเฉพาะโรค ระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวหรือการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นรูปแบบของเกษตรกรรมแผนใหม่ ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยใช้เงินลงทุน ละเลยคุณค่าของสังคมไทยในอดีต ความรู้และค่านิยมแบบใหม่ ซึ่งมีได้พัฒนามาจากรากฐานที่เป็นจริงของสังคมไทย สอนให้คนรู้จักคำว่า “ทุน” แต่ไม่สอนให้คนเรียนรู้คน เรียนรู้การจัดการทุน หาเงินให้ได้มาก ได้เท่าไรนำมาซื้ออีก ซื้อใช้ คนส่วนใหญ่จึงเป็นผู้บริโภคมากกว่าเป็นผู้ผลิต ไม่สามารถเรียนรู้และจัดความสัมพันธ์ของชีวิตกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนและค่านิยมแบบใหม่ ก่อให้เกิดปัญหามากมายทั้งปัญหาหนี้สิน สูญเสียที่ดิน พื้นที่เกษตรกรรมถูกทิ้งว่างเปล่า ครอบครัวแตกแยก ยาเสพติด อาชญากรรม เอดส์ มลภาวะ สุขภาพทั้งกายใจอ่อนแอขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชุมชนมีความขัดแย้งและขาดความสุข (ณัชพล สามารถ, 2554) นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาด้านอื่น ๆ ติดตามมาอย่างมากมาย ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับด้านการตลาดและการจัดสรรทรัพยากร ปัญหาด้านสังคม ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น (มยุรี สิริมงคล, 2546)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้เกิดมีขบวนการเกษตรกรรมทางเลือกหรือเกษตรกรรมยั่งยืนของไทย ซึ่งมีพัฒนาการมาเป็นเวลากว่า 2 ทศวรรษ ได้เริ่มก่อกำเนิดขึ้นเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการเกษตรที่แตกต่างไปจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เป็นการหาทางออกให้เกษตรกรและสังคมที่ประสบปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำการเกษตรกระแสหลักหรือเกษตรเชิงเดี่ยว โดยอาศัยแนวคิด ประสพการณ์ และผลงานการศึกษาเรียนรู้ของบุคคลและองค์กรกลุ่มต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาระบบเกษตรกรรมทางเลือกออกไปเป็นจำนวนมาก และหลากหลายรูปแบบและการทำเกษตรแบบยั่งยืนก็เป็นหนึ่งในแนวทางของการทำเกษตรกรรมทางเลือก

ซึ่งกระบวนการทำเกษตรยั่งยืนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีการผลิต รวมทั้งความเชื่อและกระบวนการคิดในกระบวนการก่อเกิดความเชื่อและกระบวนการคิดนั้นจะต้องมีการทดลองปฏิบัติทางการผลิตและปรับการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีการผลิตไปพร้อมๆ กัน ในลักษณะเช่นนี้จะเกิดซ้ำจนกระทั่งมีความเชื่อและกระบวนการคิดที่แน่นอน มีรูปแบบและการทำกิจกรรมเกษตรยั่งยืนอย่างเห็นได้ชัดและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

จากการศึกษาความเชื่อและกระบวนการคิดแบบเกษตรยั่งยืน พบว่า เกษตรกรมีความเชื่อและกระบวนการคิดในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 5 ประการ คือ 1) ความเชื่อและกระบวนการคิดทวนกระแสกับการเกษตรกระแสหลักและเศรษฐกิจแบบบริโภคนิยม 2) ความเชื่อและกระบวนการคิดในความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศน์แปลงนา 3) ความเชื่อและกระบวนการคิดในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ โดยการลดรายจ่ายซึ่งจะเป็นเรื่องเน้นหนักในช่วงเริ่มต้นของการทำเกษตรกรรมยั่งยืน การเพิ่มรายได้จะตามมาเมื่อการผลิตในแปลงมีความหลากหลายชนิดของพืชและสัตว์ ส่วนการออมจะเป็นช่วงผลผลิตเต็มทีของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 4) ความเชื่อและกระบวนการคิดในการมีสุขภาพกายและใจที่ดี การทำเกษตรกรรมยั่งยืนทำให้เขามีความหวังในอาชีพและความเป็นอยู่ของตน ซึ่งส่งผลให้เขามีสุขภาพจิตที่ดีกว่าการทำเกษตรกระแสหลัก 5) ความเชื่อและกระบวนการคิดในการสร้างเป็นบ้านอายุสามแถมและเป็นมรดกแก่ลูกหลานทำให้เกษตรกรมีความหวังและมีเป้าหมายระยะไกลเกิดความมุ่งมั่นและมีกำลังใจที่ปรับสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ความเชื่อและกระบวนการคิด 5 ประการนี้เป็นสิ่งที่กำหนดการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต 3 ประการ คือ 1) การปรับโครงสร้างทางการผลิตให้เหมาะสมกับเกษตรกรรมยั่งยืน 2) การลด/เลิกการใช้สารเคมีทั้งปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืชหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการใช้น้ำหมักชีวภาพและสมุนไพรในการกำจัดหรือไล่ศัตรูพืช 3) การปรับการผลิตจากการผลิตเชิงเดี่ยวเป็นการผลิตหลากหลายและเกื้อกูล

ในขณะที่มีการปรับวิถีการผลิต เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้มีความสอดคล้องกับวิถีการผลิตใน 5 ประการ คือ 1) มีการซื้อกินน้อยลง มีอาหารการกินในแปลงของตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งมีความรู้สึกชีวิตปลอดภัย เพราะไม่ต้องเสี่ยงภัยต่อสารพิษ 2) มีความขยันและใช้เวลาอยู่กับแปลงไร่นามากขึ้น เพราะมีงานทำในแปลงตลอดวัน 3) มีความเอื้อเฟื้อต่อญาติมิตรเป็นเสมือนวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เคยแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกัน ความเอื้อเฟื้อดังเช่นอดีตที่ค่อยๆ กลับมาและยังเป็นการยืนยันถึงความมีอยู่มีกินของวิถีการผลิตแบบเกษตรกรรมยั่งยืนอีกด้วย 4) มีจิตใจสงบและมีความสุขในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมในแปลงไร่นาร่วมกัน มีเวลาพูดคุยกัน 5) มีเพื่อนมีชุมชนการมีกระบวนการทัศนชุดเดียวกันก่อให้เกิดเป็น “ชุมชนเสมือน (virtual community)” ซึ่งไม่ได้ถูกจำกัดโดยเขตการปกครองและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ แต่เป็นชุมชนที่รวมตัวกันด้วยความเชื่อและวิถีชีวิตเดียวกัน (นันทิยา หุตานวัตร และณรงค์ หุตานวัตร. 2547)

จากนี้แนวคิดที่ว่าด้วย “เกษตรยั่งยืน” นับเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการจัดการชีวิตและอาชีพของเกษตรกร เพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม เกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

หลักที่ต้องการให้เกิดการยอมรับและนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัตินั้นยังมีความเข้าใจที่แตกต่างกันมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นปัญหาของการสื่อสารเพื่อสร้างให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และนำไปปฏิบัติ

ในการสื่อสารเพื่อเรียนรู้สิ่งที่เรียกว่า “นวัตกรรม” นั้น ต้องมีกระบวนการในการเรียนรู้และต้องมีการนำสื่อและกิจกรรมหลายประเภทมาใช้เพื่อเรียนรู้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการรับรู้ การให้ความสนใจ การประเมินผล การทดลอง จนถึงขั้นการยอมรับ โดยสื่อและกิจกรรมที่ใช้อาจเป็นสื่อและกิจกรรมประเภทเดียวหรือหลาย ๆ ผสมกัน ตามความเหมาะสมกับพื้นที่ที่พัฒนาและเข้ากันได้กับผู้รับสารและเนื้อหาที่ต้องการจะเรียนรู้

ในการเรียนรู้ “เกษตรยั่งยืน” ที่ผ่านมามีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกัน ส่วนที่เหมือนกันก็คือ วัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ “เกษตรยั่งยืน” และสามารถนำไปปฏิบัติได้ แต่ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่จัดทำขึ้น อาจไม่บรรลุผลเพราะตัวเกษตรกรที่เป็นผู้รับสารต่าง ๆ เหล่านี้จะมีกระบวนการในการรับรู้ การตีความ และการเข้าใจแตกต่างกันไป อีกทั้งสารที่ได้รับมามีปริมาณและคุณภาพที่ไม่เท่ากัน ย่อมส่งผลกระทบต่อกรยอมรับการทำเกษตรยั่งยืนไปปฏิบัติของเกษตรกรไม่เท่ากันตามไปด้วย

ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ในฤดูฝนน้ำจะท่วมทุกปี ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้และแม่น้ำไหลผ่าน มีคลองชลประทานไหลผ่านกลางตำบล จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,860 คน จำนวนครัวเรือน 823 ครัวเรือน ประชากรในตำบลเกาะโพธิ์ประกอบอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก มีวิถีเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นทุนเดิม ด้วยความพร้อมของตำบลเกาะโพธิ์ที่มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ รวมถึงสภาพพื้นที่ที่มีความพร้อมของชุมชนและแสดงถึงความพอเพียงด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ มีการประกอบอาชีพหลายประเภท ชุมชนมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น บุคคลในชุมชนมีความรู้ ความสามารถที่เป็นองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นที่สนใจได้ รวมถึงมีพลังการบริหารจัดการโดยระบบกลุ่มที่ชัดเจน ในปัจจุบันมีกลุ่มจำนวน 13 กลุ่ม มีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าไปเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เช่น โรงเรียนสาธิตการเพาะเห็ดฟาง โรงบรรจุภัณฑ์สินค้า โรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และสามารถพัฒนาพื้นที่ได้เต็มศักยภาพ โดยมีโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปี 2550 จังหวัดนครนายก โครงการวิจัยและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตขององค์การยูเนสโก (โครงการในปีงบประมาณ 2554) ซึ่งจากการพัฒนาของตำบลเกาะโพธิ์ ทำให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืน โดยชุมชนตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จึงเป็นตำบลเป้าหมายที่มุ่งเน้นให้แต่ละครอบครัวเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย โดยปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ และทำนา จนทำให้ตำบลเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะโพธิ์, 2555)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยต้องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของเกษตรกรและเยาวชนในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

และใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้การทำเกษตรแบบยั่งยืนของชุมชนเกาะโพธิ์ และชุมชนใกล้เคียงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนของเกษตรกรโดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเยาวชนในบริบทของชุมชนตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก
2. เพื่อพัฒนาสื่อและกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนของเกษตรกรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเยาวชนในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก
3. เพื่อศึกษาการใช้สื่อและกิจกรรมในส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนของเกษตรกรและเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในบริบทของชุมชนตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก

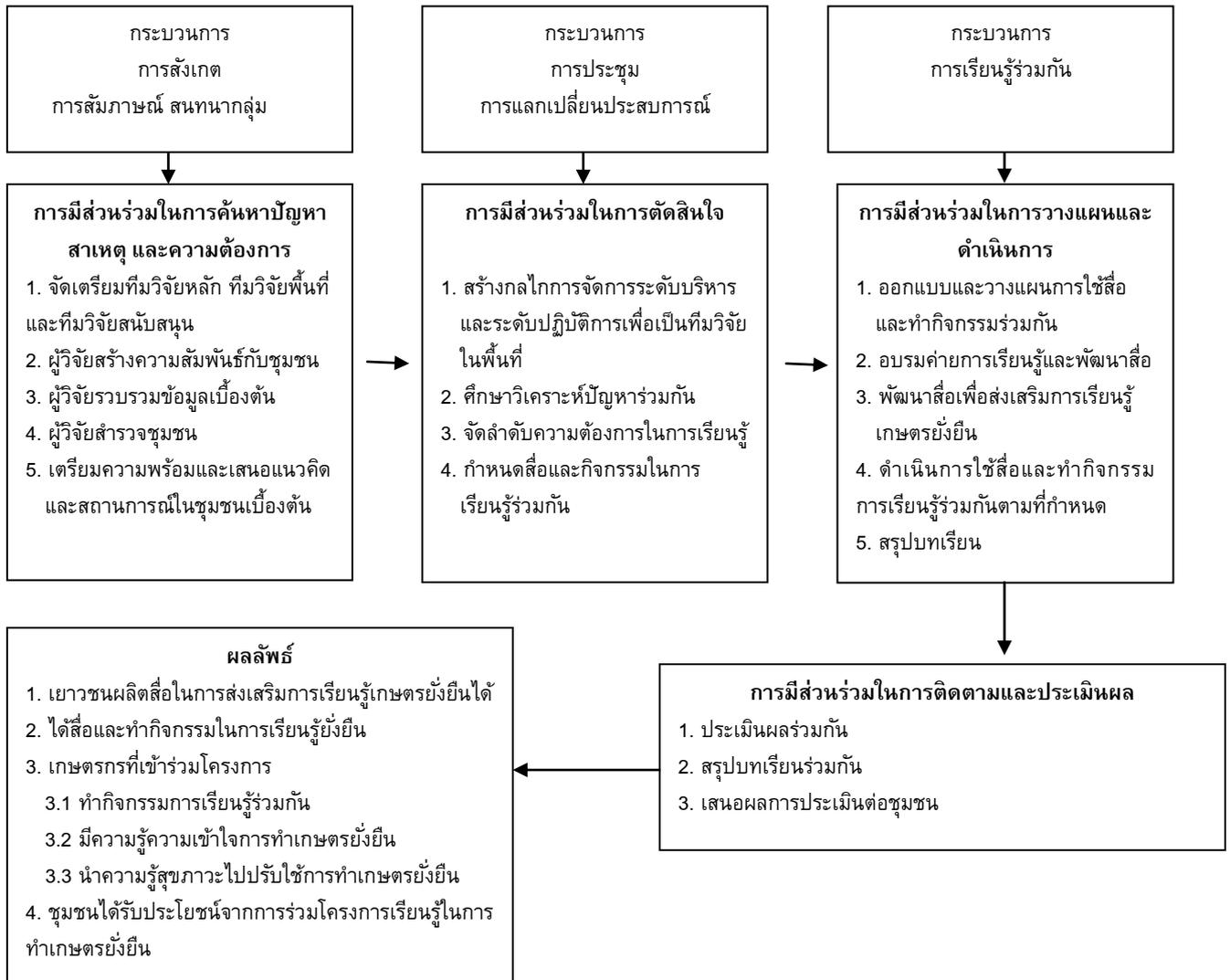
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำข้อมูลที่ได้ไปการวางแผนในพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนของเกษตรกรในชุมชน
2. ได้แนวทางในการพัฒนาสื่อและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนโดยชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเยาวชน
3. ได้สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนที่เกิดจากความคิดของเกษตรกรและผลิตโดยเยาวชนในชุมชน
4. เกษตรกรในชุมชนตำบลเกาะโพธิ์ มีการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนร่วมกันและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อส่งเสริมสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืน ประกอบด้วย เกษตรผสมผสาน (integrated farming) เกษตรอินทรีย์ (organic farming) เกษตรธรรมชาติ (natural farming) เกษตรยั่งยืน (new theory agriculture) วนเกษตร (agroforestry) สวนหลังบ้านในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (home - garden) ตามวิถีชีวิตของเกษตรกรในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก โดยใช้สื่อและกิจกรรมที่ผลิตโดยเยาวชนที่ผ่านกระบวนการค้นหาปัญหาและความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเยาวชนและเกษตรกร โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) ดังภาพที่ 1.1

กรอบการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของ เอเบลล์ (Abell, 1991) และแชดติดและคณะ (Shadid et al., 1982) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการที่ครบถ้วนตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุ และความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอน ถือเป็นหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดและวิธีการประเมินผล

ผลจากการวิจัยทำให้เกษตรกรและเยาวชนที่ร่วมโครงการในองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก มีการเรียนรู้การเกษตรยั่งยืนร่วมกันและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนและมีผลสำเร็จของงานวิจัยดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงตัวชี้วัดและการประเมินผล

ตัวชี้วัด	เครื่องมือการประเมินผลสำเร็จ
1. เยาวชนที่เข้าอบรมค่ายการเรียนรู้	
1.1 มีความรู้ความเข้าใจในเกษตรยั่งยืนตามบริบทของชุมชน	แบบประเมินความรู้
1.2 มีทักษะในการผลิตสื่อและทำกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรยั่งยืนตามบริบทของชุมชน	ผลงานการผลิตสื่อ/กิจกรรมที่ทำ
2. ผู้นำเกษตรกร	
2.1 มีการทำกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรยั่งยืนตามบริบทของชุมชนร่วมกัน	การทำกิจกรรมร่วมกัน/โครงการ/กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้
3. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	
3.1 ทำกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรยั่งยืนตามบริบทของชุมชนร่วมกัน	การทำกิจกรรมร่วมกัน/โครงการ/กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้
3.2 มีความรู้ความเข้าใจในเกษตรยั่งยืนตามบริบทของชุมชน	แบบประเมินความรู้
3.3 มีทัศนคติการประยุกต์ใช้เกษตรยั่งยืน	แบบประเมินทัศนคติ การประยุกต์ใช้
4. เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการร่วมโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรยั่งยืน	แบบประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับ

องค์กร/หน่วยงานและการสนับสนุนโครงการ

สำหรับองค์กรร่วมการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นหน่วยงานที่อยู่ในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งมีบทบาทและการสนับสนุนในด้านแหล่งความรู้ ข้อมูล และสถานที่ดำเนินการวิจัย โดยมีรายชื่อดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 แสดงองค์กร/หน่วยงานสนับสนุนโครงการ

องค์กร/หน่วยงาน	บทบาทและการสนับสนุน
ศูนย์การเรียนรู้บ้านดงข่า ตำบลเกาะโพธิ์	สนับสนุนสถานที่
อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก	ร่วมวางแผนในการจัดประชุม
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะโพธิ์ ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก	ประสานงานและติดต่อกับเยาวชนและเกษตรกร สนับสนุนด้านสถานที่การประชุม ร่วมวางแผนในการทำกิจกรรม/โครงการ ร่วมวางแผนการจัดค่ายการเรียนรู้ ประสานงานและติดต่อกับผู้ปวย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	ร่วมวางแผนในการดำเนินการวิจัยและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกชุมชน

ความต่อเนื่องยั่งยืนการขยายผลจากการดำเนินโครงการ ความร่วมมือเชื่อมโยงกับชุมชน

หลังจากสิ้นสุดกระบวนการ ผู้วิจัย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะโพธิ์ ทำการขยายผลการดำเนินโครงการ โดยจัดเวทีชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกษตรกรยั่งยืนร่วมกัน เพื่อคืนข้อมูลให้กับชุมชนและชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้สามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน และกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนของเกษตรกรในตำบลเกาะโพธิ์ และตำบลอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย

นอกจากนี้ในการทำการศึกษายังทำให้เกษตรกรในชุมชนได้รับประโยชน์ดังนี้

1. มีผลต่อกระบวนการจัดการและพัฒนาการเรียนรู้เกษตรกรยั่งยืนที่เกิดจากการร่วมมือกันในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมของผู้นำเกษตรกร เยาวชนและเกษตรกรได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. มีผลต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร คือ เกษตรกรมีความตื่นตัวในการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนมากขึ้น เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มในชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีและร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กันมากขึ้นและมีการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

นิยามศัพท์

สื่อและกิจกรรม หมายถึง สื่อและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำเกษตรยั่งยืน ซึ่งผลิตโดยเยาวชนในชุมชนที่ผ่านกระบวนการค้นหาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก

การส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาสื่อและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืน โดยเยาวชนในชุมชนที่ผ่านกระบวนการค้นหาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก เพื่อให้เกษตรกรเกิดการรับรู้และเปลี่ยนแปลงความคิดหรือการปฏิบัติในการทำเกษตรยั่งยืนอย่างถูกต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือของเยาวชนและเกษตรกรในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก ตั้งแต่เริ่มจัดกิจกรรม ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการ ร่วมประชุม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลของการปฏิบัติในการทำเกษตรยั่งยืน

การทำเกษตรยั่งยืน หมายถึง การทำการเกษตรกรรมอย่างมีการวางแผนโดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในเชิงอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และมีความสัมพันธ์เกื้อกูลกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในตำบลเกาะโพธิ์ อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก สามารถให้ผลผลิตที่ปลอดภัยและหลากหลาย โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเยาวชนและเกษตรกร

ชุมชน หมายถึง การที่คนในตำบลเกาะโพธิ์จำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อ สื่อสารหรือรวมกลุ่มกันมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการทำเกษตรยั่งยืน มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน